

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet
Postboks 8004 Dep
0030 OSLO

Vår ref.: 2010/14293 - 15563/2011

Deres ref.: 09/1375

Dato: 09.03.2011

Høring om partifinansiering

Viser til Deres brev av 17.11.2010 med høringsfrist 17. februar 2011.

Saken er nå behandlet i fylkesutvalget og fylkestinget som fattet følgende vedtak:

PS 6/2011 Høring. Forslag til endringer i partiloven etter GRECOs evaluering av partifinansiering

Fylkestingets vedtak 03.03.2011:

Fylkestinget i Østfold vedtar følgende uttalelse til høringsnotatet: "Forslag til endringer i partiloven (lov 17.6.2005 nr. 102) som følge av Europarådet v/GRECOs rekommandasjoner":

Østfold fylkeskommune har følgende merknad til forslaget til oppfølging av rekommandasjon 3:

Det bør tilstrebes å finne en moderering av departementets alternativ V som bedre ivaretar OSCE/ODIHR sin rekommandasjon. Demokratihensynet må veie tungt, og det anbefales å se hen til Storbritannias regulering. I forhold til tidsrammen for rapportering støtter Østfold fylkeskommune departementets vurdering og forslag.

Østfold fylkeskommune slutter seg for øvrig til departementets forslag.

Det forutsettes ingen utvidelser av dagens revisorordninger for partilagene. Det forutsettes videre at inntektsgrensene ikke innebefatter kontingenter. Disse inntektsgrensene bør for øvrig vurderes hevet.

Utskrift av protokollen og saksframlegget følger vedlagt.

Med hilsen

Geir Runar Johannessen
fylkesdirektør

Olav Nyhus
rådgiver

Vedlegg

Kommunikasjonsstaben, Medvirkningsseksjonen

Postadresse: Postboks 220, 1702 Sarpsborg
Kontoradresse: Oscar Pedersensvei 39, Sarpsborg
Telefon: 69 11 70 00, Telefaks: 69 11 70 70

E-post: sentralpost@ostfoldfk.no
Internett: <http://www.ostfoldfk.no/>
Org.nr.: 974 544 407

Utvalg:	Fylkestinget
Møtested:	Valdisholm, Fylkeshuset
Dato:	03.03.2011
Tid:	10:00

PS 6/2011 Høring. Forslag til endringer i partiloven etter GRECOs evaluering av partifinansiering

Fylkesutvalgets innstilling

Fylkestinget i Østfold vedtar følgende uttalelse til høringsnotatet: "Forslag til endringer i partiloven (lov 17.6.2005 nr. 102) som følge av Europarådet v/GRECOs rekommandasjoner":

Østfold fylkeskommune har følgende merknad til forslaget til oppfølging av rekommandasjon 3:

Det bør tilstrebes å finne en moderering av departementets alternativ V som bedre ivaretar OSCE/ODIHR sin rekommandasjon. Demokratihensynet må veie tungt, og det anbefales å se hen til Storbritannias regulering. I forhold til tidsrammen for rapportering støtter Østfold fylkeskommune departementets vurdering og forslag.

Østfold fylkeskommune slutter seg for øvrig til departementets forslag.

Det forutsettes ingen utvidelser av dagens revisorordninger for partilagene. Det forutsettes videre at inntektsgrensene ikke innebefatter kontingenter. Disse inntektsgrensene bør for øvrig vurderes hevet.

Saksordfører: Eirik Milde (H)

Fylkestingets behandling:

Saksordfører: Eirik Milde (H)

Representanten Erlend Wiborg (FrP) framsatte følgende endringsforslag:

Dagens ordning videreføres.

Votering:

Ved alternativ votering ble fylkesutvalgets innstilling vedtatt med 27 mot 7 stemmer (FrP) avgitt for Erlend Wiborgs forslag.

Fylkestingets vedtak 03.03.2011:

Fylkestinget i Østfold vedtar følgende uttalelse til høringsnotatet: "Forslag til endringer i partiloven (lov 17.6.2005 nr. 102) som følge av Europarådet v/GRECOs rekommandasjoner":

Østfold fylkeskommune har følgende merknad til forslaget til oppfølging av rekommandasjon 3:

Det bør tilstrebes å finne en moderering av departementets alternativ V som bedre ivaretar OSCE/ODIHR sin rekommandasjon. Demokratihensynet må veie tungt, og det anbefales å se

hen til Storbritannias regulering. I forhold til tidsrammen for rapportering støtter Østfold fylkeskommune departementets vurdering og forslag.

Østfold fylkeskommune slutter seg for øvrig til departementets forslag.

Det forutsettes ingen utvidelser av dagens revisorordninger for partilagene. Det forutsettes videre at inntektsgrensene ikke innebefatter kontingenter. Disse inntektsgrensene bør for øvrig vurderes hevet.

Følgende hadde ordet i saken: Eirik Milde og Erlend Wiborg.

Ole Haabeth
fylkesordfører

Einar Antonsen
underskriver

Eirik Milde
medunderskriver

Anne-Lise Kristoffersen
sekretær

Saksnr.: 2010/14293
Løpenr. 769/2011
Klassering: C83
Saksbehandler: Olav Nyhus

Møtebok - Saksframlegg

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Fylkesutvalget	17.02.2011	
Fylkestinget	03.03.2011	

Høring. Forslag til endringer i partiloven etter GRECOs evaluering av partifinansiering

Vedlegg (alle uttrykket)

Høringsbrev:

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/fad/dok/horinger/horingsdokumenter/2010/horing-endringer-partiloven/horingsbrev.html?id=624856>

Høringsnotat:

http://www.regjeringen.no/upload/FAD/Vedlegg/Partifinansiering/Partiloven_Greco_notat.pdf

GRECOs rapport:

http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/ReportsRound3_en.asp

Oversettelse av GRECOs rapport:

<http://www.regjeringen.no/upload/FAD/Vedlegg/Partifinansiering/Greco%20Eval%20III%20Norway.pdf>

Bakgrunn for saken

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet (FAD) viser til omtale i de siste års St.Prp. 1 (Statsbudsjettet) vedrørende partifinansieringen. Europarådet v/ GRECO (Group of States against Corruption) evaluerte høsten 2008 partifinansieringen i Norge, og vedtok i februar 2009 seks rekommandasjoner for å styrke innsyn og kontroll med denne finansieringen. Departementet ber nå om eventuelle merknader på forslaget om hvordan rekommandasjonene kan følges opp gjennom endringer i partiloven. Høringsfristen er 17. februar 2011.

Fakta

Norge har uten forbehold signert og ratifisert begge konvensjonene som Europarådet har utarbeidet mot korrupsjon i perioden 1997-2004. Europarådets konvensjoner er folkerettslig forpliktende for de som har ratifisert dem. Rekommandasjoner er rådgivende og ikke juridisk bindende på samme måte, men medlemslandene vil likevel normalt oppfylle dem. GRECO er opptatt av at det skal være offentlighet rundt partienes finansielle forhold, kontroll med at opplysningene fra partiene er riktige og at det benyttes avskrekkende, effektive og fleksible sanksjoner for brudd på reglene.

GRECO har gitt Norge endelig frist til februar 2012 med å innarbeide følgende rekommandasjoner i lovgivningen.

1. *i) at partiorganisasjonene pålegges å avgi årlige rapporter om utgifter, i tillegg til dagens ordning med inntektsregnskaper, ii) at partiorganisasjonene plikter å sende inn*

informasjon om eiendeler og gjeld i høvelig grad iii) at det etableres et standardisert skjema (med tilhørende retningslinjer, hvis nødvendig) for utarbeidelsen av denne informasjonen

2. *at det utarbeides nærmere retningslinjer vedrørende rapporteringene av ikke-monetære gaver i tillegg til begrepet "politiske avtaler" som kreves innrapportert i hht partiloven*
3. *at det vurderes innført plikt til å rapportere mottatte inntekter og påløpte utgifter i forbindelse med valgkamper*
4. *at det etableres klare regler for å sikre nødvendig uavhengighet for revisorer som reviderer regnskaper til politiske partier*
5. *at det sørges for passende, uavhengig monitorering av partifinansieringen, inkludert valgkampanjer, i samsvar med Artikkel 14 i Rec 2003/4*
6. *at det innføres hensiktsmessige, fleksible sanksjoner for alle typer brudd på partiloven, i tillegg til dagens sanksjoner*

Office for Democratic Institutions and Human Rights (OSCE/ODIHR) vurderte bl.a. finansieringen av valgkamper i Norge i forbindelse med sin observasjon av valget i 2009. De har etter det gitt Norge følgende rekommandasjon:

"Partiloven bør evalueres med tanke på å gi økt åpenhet rundt inntekter og utgifter i forbindelse med valgkamper gjennom regelmessige og uavhengige revisjonsrapporter."

FADs målsetningen har vært å utforme et lovforslag som oppfyller GRECOs minimumsstandard på de områdene som Norge har blitt utfordret, samtidig som Partifinansieringsutvalgets forslag (hvor bl.a. samtlige stortingspartier deltok) i NOU 2004: 25 "Penger teller, men stemmer avgjør" videreføres i størst mulig grad. Oppfølging av OSCE/ODHIRs rekommandasjon søkes også ivaretatt ved samme forslag til lovendring.

Fylkesrådmannens vurdering

Det er et svært grundig arbeid både internasjonalt og nasjonalt som ligger bak det fremlagte endringsforslaget til partiloven. Bakgrunnen og formålet med reglene rundt partifinansiering, er å sikre åpenhet og transparens samt tilstrekkelig kontroll og tilhørende sanksjoner. Dette er nødvendig for å sikre opprettholdelsen av et velfungerende demokrati, og for å hindre korrupsjon eller annen påvirkning som ikke er forenelig med demokratiske prinsipper. I Norge har vi en sjenerøs offentlig partistøtte som ytterligere begrunner en strengt sanksjonert regulering siden det er fellesskapets midler som stilles til disposisjon.

Fylkesrådmannen vil kort vurdere forslaget til hvordan de enkelte rekommandasjoner kan følges opp:

1. **Fullstendige regnskaper.** Dette innebærer at innberetningssystemet endres fra å omfatte bare inntektsregnskaper til å omfatte fullstendige regnskaper som inkluderer kostnader, gjeld og eiendeler. Det er bare de partilag som omfattes av innberetningsplikten per i dag som berøres av forslaget. For de lag som har mindre inntekt enn 10 000 kroner eksklusiv all offentlig støtte, vil det som nå være tilstrekkelig med en erklæring om det. Det vil legges til rette for en nettmodul som vil gjøre det enklere å oppfylle regnskaps- og innberetningsplikten. Videre vil SSBs elektroniske skjemaer omarbeides for å oppfylle forslagets krav. Fylkesrådmannen ser positivt på forslaget.

- 2. Retningslinjer.** Det foreslås ingen endringer i regelverket på bakgrunn av denne rekommandasjonen. Departementet vil i samarbeide med SSB fastsette retningslinjer. Fylkesrådmannen har ingen merknader til forslaget.
- 3. Innsyn i valgkampfinansiering.** GRECO ber Norge "consider" en rapporteringsplikt for inntekter og utgifter i forbindelse med valgkamper. Det innebærer at en forsvarlig vurdering er tilstrekkelig for å innfri anbefalingen. OSCE/ODIHR sin rekommandasjon er mer krevende ved at den anbefaler en evaluering av loven med tanke på økt åpenhet rundt inntekter og utgifter i forbindelse med valgkamper gjennom revisorrapporter. Departementet tar utgangspunkt i fem alternativ for å eventuelt å innføre
- I. ingen særskilte rapporteringsregler i forbindelse med valgkamper, eller
  - II. en særskilt plikt i forbindelse med valgkamper til løpende å rapportere om mottatte bidrag innen et nærmere angitt tidsintervall, eller
  - III. en generell plikt til løpende å opplyse om mottatte bidrag, uavhengig om det er valgår eller ikke, innen et nærmere angitt tidsintervall, eller
  - IV. en generell plikt til løpende å opplyse om mottatte bidrag innen et nærmere angitt tidsintervall, samt en særskilt plikt i forbindelse med valgkamper til å opplyse om alle inntekter før valgdagen, eller
  - V. en særskilt plikt i forbindelse med valgkamper til å opplyse om alle inntekter og utgifter innen et nærmere angitt tidsintervall. Rapportene skal være revisorgodkjente.

Departementet ber om synspunkter på valg av modell, og innspill på hvilken tidsramme som bør velges for den løpende rapporteringen. Departementet viser selv i høringsnotatet til at bare alternativ V vil oppfylle OSCE/ODIHR sin rekommandasjon, uten at forholdet mellom rekommandasjonene drøftes ytterligere. Når Norge samtidig får anbefalinger fra både en organisasjon mot korrupsjon, og en organisasjon for demokrati og menneskerettigheter vedrørende samme tema, synes det påfallende at forholdet mellom dem ikke drøftes grundigere.

Det er grunnlag for å hevde at et velfungerende demokrati forutsetter mer enn fravær av korrupsjon. Ut i fra en slik synsvinkel er det nærliggende å legge mest vekt på anbefalingen fra organisasjonen som har et demokratifokus. Departementet synes imidlertid å legge mest vekt på rekommandasjonen fra GRECO som "internasjonalt ekspertorgan innen partifinansiering". Om det er fordi uttalelsene derfra anses som mer juridisk forpliktende for Norge, fremgår ikke.

Det er likevel fylkesrådmannens vurdering at demokratihensynet må tillegges betydelig vekt. Privat støtte til valgkamp synes i noen grad å eskalere også i Norge, og det er viktig å sikre at reguleringen som nå vedtas er robust for en ytterligere utvikling i den retningen. Verifiserbar åpenhet og umiddelbar transparens bør være et bærende prinsipp å strekke seg etter. Av praktiske og økonomiske hensyn må det rensoneres noe på det optimale, men det bør være mulig å finne en moderering av alternativ V som bedre ivaretar OSCE/ODIHR sin rekommandasjon, og som samtidig ivaretar hensynet til å ikke påføre for stor administrasjon og kostnader.

Det redegjøres i høringsnotatet for det velutviklede system som Storbritannia har for innsyn i bidrag fra privat sektor til partifinansiering. Her synes det som reguleringen er tuftet på krav om hyppige rapporteringer for bl.a. gaver, og hvor kravet til rapporteringsfrekvens økes i forbindelse med valg. Videre er rapporteringskravet knyttet til terskelverdier, og hvor det også er ytterligere en terskel som utløser krav om revisorgodkjenning. Fylkesrådmannen er av den oppfatning at det vil være formålstjenlig å se på en tilsvarende moderering av alternativ V i forslaget.

I forhold til tidsrammen for rapporteringsplikten foreslår departementet en fireukers frist, men med en særskilt frist for tidsrommet forut for valgdagen. Det bærende prinsipp bør være at alle innrapporteringspliktige forhold skal være offentlige før valgdagen. Valgkamperperioden foreslås satt til tidsrommet fra 1. januar til og med fredag for valgdagen. Forslaget vil medføre at bidrag gitt i valgåret og året forut, vil være kjent før valget, siden regnskapsrapporter fra året før vil være publisert innen 1.09. Fylkesrådmannen slutter seg til vurderingen og forslaget fra departementet vedrørende dette spørsmålet.

- 4. Uavhengig revisor.** Det foreslås innført et krav om at en revisor maksimalt kan engasjeres for en periode på syv år, og at det etter det skal være en reell utskifting av revisor. For revisjonsselskap gjelder regelen for den som er utpekt som ansvarlig revisor for oppdraget. Den som reviderer og godkjenner kan heller ikke samtidig være medlem i partiet. Fylkesrådmannen har ingen merknader til forslaget.
- 5. Monitorering av partifinansieringen.** Norge argumenterte for å få GRECO til å stryke denne rekommandasjonen uten å lykkes. Det foreslås derfor å gi Partilovnemnda kontrollhjemler samt at det opprettes et kompetent kontrollorgan (Partirevisjonsutvalg) under nemndas ledelse. Departementet foreslår hjemmelen begrenset til enkeltforhold av "særskilt interesse" for innberetningen. Når det gjelder kontrollorganets myndighet uttaler departementet:

Myndigheten dekker innsyn i alle forhold som er nødvendig for å kontrollere revisjonsoppdraget eller godkjenningen av innberetningen. Partirevisjonsutvalget skal kunne rapportere forhold av relevans for partifinansieringen til Partilovnemnda, men skal ha taushetsplikt i alle andre forhold. Departementet legger til grunn at partilaget skal ha reell mulighet til selv å ordne opp i enkeltsaker overfor Partilovnemnda før Partirevisjonsutvalget eventuelt kobles inn.

Videre skal Partirevisjonsutvalget ha i oppgave å foreta rutinemessig kontroll/veiledning av partiet eller partiledet i regnskapsføringen på en måte som er nøytral partipolitisk sett. Også her skal Partirevisjonsutvalget kunne rapportere forhold av relevans for partifinansieringen til Partilovnemnda, men skal ha taushetsplikt i alle andre forhold. Departementet har i denne sammenheng særlig lagt vekt på følgende:

- *Kontrollen med politiske partier skal begrenses til lovmessigheten av disposisjonene i forhold til partilovens bestemmelser og krav – ikke formålstjenligheten.*
- *Hensynet til partienes autonomi og politiske handlefrihet skal ivaretas.*
- *Taushetsbelagte opplysninger eller virksomhetsinterne forhold som faller utenfor tilsynsformålet, skal ikke eksponeres for nemnda eller offentligheten.*
- *Kontrollfullmakten skal være klart definert, nøytral, og ikke kunne misbrukes politisk sett.*
- *Tilsynet/kontrollen skal være effektiv og uten unødig ressursbruk eller byråkrati for myndigheter og partier.*
- *Tilsynet/kontrollen bør ikke skape rollekonflikter i offentlig sektor.*

Fylkesrådmannen ser positivt på forslaget.

- 6. Mer fleksible sanksjoner.** Det foreslås at dagens hjemmel for å holde tilbake hele partistøtten, utvides til også å gjelde deler av støtten. Det foreslås også en regel om formell advarsel som sanksjon samt at det foreslås tatt inn en regel om straff som forbeholdes de mest alvorlige (og/eller gjentatte) lovbruddene. I forlengelsen av anbefalingene fra GRECO foreslås det inntatt en hjemmel for kunne pålegge kandidater som har vunnet representasjon samme krav til rapportering som partier. Tilsvarende også for virksomheter eller foretak som helt eller delvis er

kontrollert av politiske partier. Begrunnelsen for en slik regel er å hindre mulige forsøk på å omgå regelverket.

Det foreslås samtidig også et par forenklinger ved at kravet til underskrifter ved innberetning reduseres til en, og at publikums innsynsrett etter partilovens §§ 21 og 23 fjernes. Den første av hensyn til overholdelse av fristen, og den andre blir overflødig med de foreslåtte endringene. Fylkesrådmannen ser positivt på forslaget.

Fylkesrådmannens forslag til innstilling

Fylkestinget i Østfold vedtar følgende uttalelse til høringsnotatet: "Forslag til endringer i partiloven (lov 17.6.2005 nr. 102) som følge av Europarådet v/GRECOs rekommandasjoner":

Østfold fylkeskommune har følgende merknad til forslaget til oppfølging av rekommandasjon 3:

Det bør tilstrebes å finne en moderering av departementets alternativ V som bedre ivaretar OSCE/ODIHR sin rekommandasjon. Demokratihensynet må veie tungt, og det anbefales å se hen til Storbritannias regulering. I forhold til tidsrammen for rapportering støtter Østfold fylkeskommune departementets vurdering og forslag.

Østfold fylkeskommune slutter seg for øvrig til departementets forslag.

Sarpsborg, 31. januar 2011

Atle Haga
fylkesrådmann

Geir R. Johannessen
fylkesdirektør